

SPOLEČNOST: Co bude se žárovkami? Budou se krást!

JAN ŠIMŮNEK

Odpověď na otázku, co se bude dít se žárovkami, až zákaz jejich prodeje nabude platnosti.

Nejprve je třeba jasně a jednoznačně konstatovat: Žárovka vydává světlo ve spojitém spektru a jeho intenzita i při napájení střídavým proudem kolísá jen nepatrně. Má velice rychlý náběh z nuly na plný výkon, „dosvit“ je o něco málo delší. Je relativně odolná vůči zapínání a vypínání (navíc její nízká cena nemotivuje k šetření na tomto poli). Od slunečního světla se liší jen teplotou.

Neexistuje komerčně dostupný elektrický zdroj světla, který by měl vlastnosti žárovky (pominím halogenové žárovky, jejichž zákaz v EU je plánován na první polovinu příštího desetiletí).

Reálně existují tyto alternativy:

1. Výbojky, jejichž spektrum vede k výraznému zkraslení barev, mají velmi pomalý náběh a velice často musejí po vypnutí zcela vychladnout, než je možné je zapnout znovu. Hodí se pouze na speciální místa, jako je orientační osvětlení nádraží, staveníšť apod. Už jejich užívání k osvětlení silnic je krajně problematické (výbojky na bázi Na), protože zejména za deště v jejich světle není vidět vodorovné dopravní značení.

2. Zářivky, ať už klasické trubice nebo „úsporné žárovky“ mají spektrum skládající se z několika čar a současně blikají s frekvencí el. sítě (zapomeňme na možnost jejich nastavení na velmi vysoké frekvence blikání, přestože je to možné, protože naprostá většina - pokud ne všechny dostup-

né - bliká takto). Blikání poznáme jednoduše: před plochou osvětlenou „úspornou žárovkou“ zamáváme rukou. Pokud ji uvidíme „trhaně“, potom zdroj bliká nízkofrekvenčně (pro kontrolu můžeme tentýž manévr zopakovat před monitorem, efekt je výraznější u klasických, ale bývá pozorovatelný i u LCD). Existují i na stejnosměrný proud, ale prakticky jen pro bateriové svítelníky.

Navíc mají tyto zdroje pomalý náběh na plný světelný výkon a v praxi výrazně nižší životnost oproti výrobcem udávané. Problémem rovněž je, že jejich výrobcem udávaný světelný výkon je zhruba poloviční oproti realitě (jinými slovy, pokud má „úsporná žárovka“ nahradit např. 60 W, je třeba ve skutečnosti nechat svítit dvě takové, nebo koupit svítidlo „údadně ekvivalentní“ žárovce cca 100–120 W). Výrobcem udávaná životnost (zpravidla pětinašobek klasické žárovky) platí prakticky jen pro nepřetržité svícení, pokud se v místnosti 2–3x za den rozsvítí a zhasne, klesá jejich životnost zhruba na úroveň klasické žárovky. Existují sice speciální „úsporné žárovky“, které by měly vydržet více i v tomto režimu, ale ty jsou výrazně dražší, takže se vyplatí koupit levnější a rozdíl v ceně „prosvítit“ méně častým zhasínáním.

Tyto výrobky mají i problémy při nižších teplotách (venkovní osvětlení v zimě).

Zářivky mají čárové spektrum, některé jsou ale komponovány tak, že zkraslení barev není na první pohled pozorovatelné.

3. Příznivější situace je u LED, které z podstaty věci mohou být napojeny bez větších problémů i na stejnosměrný proud, takže blikání je možné u nich vhodnou elektronikou zcela odstranit. LED také nabíhá prakticky okamžitě na plný světelný výkon a zhasíná dokonce rychleji než žárovka. Na rozdíl od „úsporných žárovek“ se její životnost nezkracuje rozsvěčováním a zhasínáním. Nevýhodou těchto zdrojů

je v současnosti hlavně cena. I ony emitují čárové spektrum.

LED zdroje jsou zatím investičně náročné. Navíc naprostá většina funguje pouze jako bodová svítidla, všesměrově se shánějí podstatně hůř a ekvivalent 15 W žárovky stojí přes 300 Kč (tedy např. zevní osvětlení ekvivalentní 150 W žárovce = investice přes 3000 Kč, jen za samotné žárovky, to se prostě zatím nevyplatí). Dynamika jejich cen i výkonu napovídá, že za několik let převálčují „úsporné žárovky“. Také jim nevádí ani silný mráz.

Celá současná „huráakce“ se zákazem žárovek vzbuzuje dojem, že jejím skutečným cílem je vnutit populaci EU nákup „úsporných žárovek“ na bázi zářivek, než dojde k takovému poklesu cen LED, že na ně lidé spontánně přejdou. Prakticky to tedy může vést ke zbrzdění vývoje těchto (případně dalších alternativních) svítidel a v delším časovém horizontu i ke zbytečnému plýtvání elektřinou v „úsporných žárovkách“, protože LED jsou cca 3–5krát účinnější.

Problém se zářivkami a LED může nastat v řadě situací, kdy je zkraslení barev nežádoucí, od výstav – muzea a galerie, přes ateliéry všech možných druhů výtvarných umění až např. po lékařské vyšetřovny. Pominím ustupující technologie, jako je zvětšování (klasická černobílá nebo barevná fotografie na film a papíry).

Náhradou žárovek se spojitým spektrem by mohly být petrolejky, svíčky, louče apod. (ovšem jejich výrazně nižší teplota bude v řadě aplikací vadit, nicméně např. křišťálový lustr osvětlený svíčkami bude, na rozdíl od osazení „úspornými žárovkami“ nebo LED, funkční, tj. bude vrhat různobarevné pablesky). Další možností by mohla být plynová lampa s punčoškou (má dokonce o něco vyšší barevnou teplotu než běžné žárovky). Jedná se ovšem o zařízení na bázi otevřeného ohně, ome-

(Pokračování na straně 2)

DÁLE ČTĚTE:

Radim Smetka:

Janotova děravá záplata

Petr Mach:

Plýtvání na Sčítání lidu

Co bude...

(Dokončení ze strany 1)

zovaná řadou bezpečnostních předpisů. Obávám se, že ani řadu křišťálových lustrů na zámcích, původně vyrobených pro svíčky, později předělaných na elektřinu, by v rámci platných předpisů (protipožárních i technických) nešlo předělat zpět na ty svíčky. Totéž se týká i (znovu)zavádění plynových světel v muzejích, galeriích apod.

4. Obloukovky (jejich světlo se slunečnímu blíží více než světlo žárovky) k mání nejsou a předpokládám, že nějaké jejich zbastlení (je to v podstatě velice jednoduché zařízení) by opět naráželo na řadu bezpečnostních předpisů.

Zajímavé je též zdůvodnění zákazu silnějších žárovek jejich „nižší efektivitou“, protože pravý opak je pravdou, u žárovky (a do jisté míry to platí i pro zářivky) je tím vyšší efektivita (světelný výkon lomeno elektrickým příkonem), čím vyšší příkon má. Světelný výkon 100 W žárovka se nedá nahradit výkonem 60 W + 40 W žárovky, protože jejich světlo je vizuálně i měřitelně slabší, ekvivalent světelného výkonu jsou zhruba dvě 60 W žárovky nebo něco mezi třemi až čtyřmi 40 W. Stažení silnějších žárovek z trhu tedy paradoxně povede k o něco vyšší spotřebě, protože nastane jejich náhrada méně účinnými slabšími žárovkami o vyšším celkovém příkonu. (To se stalo v USA, kdy žárovky vyšších nominálních příkonů za ropné krize nahradili žárovkami do 40 W a dosáhli negativních úspor projevujících se velkým množstvím svítidel v interiérech i exteriérech, kdy stejného světelného efektu je dosaženo za cenu o cca 20–30% vyššího elektrického příkonu (záleží také na stáří žárovek). Logické by tedy bylo přednostní

stahování žárovek s nižšími nominálními výkony, které jsou také snadněji nahraditelné „úspornými žárovkami“.

Pro naše podmínky jednoznačně platí, že kde jsou různé typy „úsporných“ zdrojů světla efektivnější, tam už je obyvatelé postupně spontánně nahradili. V řadě míst je žárovka jednoduše efektivnější, především tam, kam se chodí na krátkou dobu, kdy „úsporná“ žárovka nestačí najet na plný výkon. V podobných případech je patrně ekonomičtější (i vzhledem k jejich ceně) nechat je svítit mezi jednotlivými návštěvami dané prostory, nebo nepřetržitě, což jejich „úspornost“ v podstatě anuluje (tedy např. na WC se bude nepřetržitě svítit, mimo odjezdy na víkend a dovolené).

Stažení silnějších žárovek z trhu tedy paradoxně povede k o něco vyšší spotřebě, protože nastane jejich náhrada méně účinnými slabšími žárovkami o vyšším celkovém příkonu.

Pomímám také skutečnost, že v EU se spotřebují na svícení jen asi 4% elektřiny, a i kdyby „úsporné žárovky“ měly deklarovaný světelný výkon a deklarovanou životnost, tak by se ušetřila maximálně 1/4 uvedené spotřeby, reálně (= nutnost nákupu zdrojů s vyšším nominálním příkonem a prodloužení doby svícení) se snadno dostaneme i do „záporné úspory“.

Na nemožnost náhrady žárovky „úspornými“ svítidly v řadě užití, i na značnou pofidérnost deklarovaných úspor, přitom opakovaně upozorňovala řada odborníků i praktických uživatelů.

Vysoká cena náhrad za žárovky (150–200 W žárovka stojí kolem 20Kč, „ekvivalentní úsporná“ kolem tisícovky, alespoň podle cenovek v supermarketech) povede

zcela jistě i k úvaze, zda něco takového vůbec dát do exteriéru nebo např. společných prostor nájemního domu (za kovové okapové roury se dostane ve sběrných surovinách mnohem méně, a přitom bryskně mizí). Pochopitelně, časem poroste cena i klasických žárovek: Jestli někdo dal desítky nebo stovky tisíc za obraz, tak se ho bude snažit nasvěcovat kvalitním svítidlem a ne šuntem, který z něj udělá produkt barvoslepeho tiskaře (připomínám, že rušení halogenových žárovek je plánováno na další etapu, proto jejich dosavadní „nerušení“ pomímám). Takže bude vysoce motivován si to kvalitní (= žárovkové) osvětlení sehnat, tedy i ukrást, nebo alespoň koupit kradené (nebo pašované). Přitom přímé denní světlo podobným výtvarům zpravidla škodí a expozice v galeriích a muzejích bývají často zatemněné a osvětlené žárovkami i za dne.

Nastane naprosto stejná situace, jakou moje generace pamatuje ještě z dob socialismu, kdy nebyly k dostání gumičky od stěračů (ale ani celé stěračce), kvůli jejichž nefunkčnosti potom hrozilo odstavení auta za desítky až stovky tisíc (tehdejší nástupní plat VŠ byl něco přes tisícovku hrubého). Nějaký blbý úředník na plánovacím úřadě prostě špatně odhadl jejich životnost a naplánoval podle toho výrobu. Tudíž se běžně kradly, a když člověk od auta odcházal (třeba jen na nákup do samošky) bylo záhodno stěračce sundat a vzít s sebou; při parkování přes noc na ulici to byla holá nutnost.

Pochopitelně, EU není špatná proto, „že nám zakazuje žárovky“. To se kritikům snaží vložit do úst eurohujerů, aby tento problém co nejvíce zlehčili. EU je špatná proto, že vytváří systém, v němž je možné takovýto zákaz, přes odpor občanů i odborníků, vydat a prosadit.

Autor je spisovatelem.

Janotova děravá záplata

RADIM SMETKA

Ministr financí Eduard Janota přišel s návrhem zvýšení DPH. K tomuto kroku ho vedly odhady deficitu státního rozpočtu na rok 2010, které počítají s částkou okolo 200 miliard. Pan ministr obhajuje svůj návrh tím, že jde o jediný způsob řešení neúnosného zadlužení. Je pozitivní, že

uvažuje o řešení takto hlubokého deficitu, nicméně nezadělává nám tím pan ministr na prodloužení a možná i prohloubení ekonomické recese?

Pokud by státní rozpočet dosáhl takového schodku, nezbyvalo by státu, než si oněch 200 miliard půjčit a tím připravit soukromý sektor o 200 miliard, které způsobí snížení objemu soukromých investic. Je však o tolik lepší variantou připravit lidi a podniky o tytéž peníze prostřednictvím zvýšení

sazby DPH? Státní deficit sice již nebude vypadat tak hrůzostrašně, nicméně dojde nejen k odčerpání peněz z ekonomiky, ale především k dalšímu znehybnění subjektů na trhu. A to ať již jde o podnikatele nebo o běžné domácnosti. DPH postihne „spravedlivě“ každého, což je v době hospodářské krize ještě nebezpečnější, než kdy jindy. Pokud zdražíme prostřednictvím DPH potraviny a veškeré spotřební zboží, jen těžko přimějeme šetřící domácnosti zpátky

k normálnímu utrácení. To ve svém důsledku postihne i podniky – budou mít vlivem vyššího DPH méně obchodů, budou muset ještě více šetřit, tedy propouštět. Jedinou odpovědí ekonomiky na zvýšení sazby DPH tedy bude opět další stagnace.

O tom, že zvýšení státního dluhu o dalších 200 miliard je nebezpečné, není pochyb a řešit situaci je nutné, ovšem zvyšovat jakékoli daně k řešení nevede. Zvyšování daní v době expanze má negativní důsledky, v době recese to však platí dvojnásob. Jediné, co tedy stát může udělat a je to jediné čisté řešení, je hledání úspor. Nelze prostě říct všem ministrům: „Pánové, bylo by dobré, kdybyste každý něco ušetřil.“ Každý bude mít logicky oka-

mžité spoustu důvodů, proč zrovna v jeho rezortu nejsou úspory možné. Je potřeba zkombinovat plošné úspory s konkrétním rušením zbytečných státních organizací. Čím více konkrétních „úřadů na zrušení“ se podaří ministru financí najít, tím méně bolestivé může být nepopulární plošné škrtání. Ještě jsem neslyšel nějakého ministra, aby přišel a řekl třeba: „Zruším Českou plemenářskou inspekci, Ústav pro hospodářskou úpravu lesů a Státní rostlinolékařskou správu!“, přitom takových míst, kde se dá šetřit, není málo.

Takové řešení deficitu je nejčistější, obzvlášť v kombinaci s plošnými škrtky, které fungují na jednoduchém principu „když nemám peníze, prostě je nemám a musím

to nějak vyřešit“. Zvýšení DPH je ovšem trochu zjednodušení tohoto obtížného úkolu, které sice příští rok ukáže lepší čísla, ale také způsobí prodloužení a prohloubení krize. Rozhodující ovšem je, jak se k celé věci postaví ti, kdo budou vládnout po předčasných volbách. ČSSD tvrdí, že zvýšení daní je nevyhnutelné a DPH je vhodný nástroj, přitom ovšem zapoměli ze svého programu vymazat informaci, že plánují snížit jednu sazbu DPH o 3 %. Zatímco ODS přišla s poněkud nejistým prohlášením, že vždy prosazují co nejnižší možné daně. Ostatně existence programu ODS je obdobně nejistá.

Autor je studentem VŠE, poradcem předsedy a kandidátem do PSP ČR.

Plytvání na Sčítání lidu

PETR MACH

Poslanci všech stran schválili v létě Zákon o sčítání lidu, domů a bytů. Komisaři nás přijdou obtěžovat v březnu 2011 a daňové poplatníky to bude stát 2,5 miliardy

korun. K čemu sčítání je? Jak uvedl předkladatel, tehdejší ministr financí Kalousek, „Zákon je zpracován tak, aby údaje odpovídaly nařízením Evropské unie ...a současně aby byly plně využitelné pro široké spektrum všech uživatelů jak ve státní správě, samosprávě, vědě, výzkumu, podnikatelské sféře i občanské společnosti, která bádá, jak těm či oněm minoritám být ku pomoci. Nezapomínáme ani na potřeby Organizace spojených národů.“

Považuji sčítání lidu, domů a bytů jen za další buzeraci státu. Chtějí-li úřady, podnikatelé či charitativní spolky znát detailně, jak lidé bydlí, ať si zaplatí výběrový průzkum, který je bude stát pár desítek tisíc. Není nutné se ptát všech deseti milionů lidí za 2500 milionů korun. Navrhuji, aby se v rámci úsporného balíčku Zákon o sčítání lidu zrušil a stát nás nesečetl. Co je koneckonců státu a Bruselu do toho, jestli mám doma internet a záchod?

Komu vadí, že se stát ptá na citlivé údaje (víra, registrované partnerství, vztah mezi osobami v domácnosti atd.), ten asi nebude uklidněn větou v §22 zákona, kte-

rá říká, že „ke zpracování citlivého údaje není třeba výslovný souhlas fyzické osoby, která ho pro účely zákona poskytla.“ Také je dobré vědět, že kdo se nenechá sečíst, nebo něco uvede chybně, dostane pokutu 10 tisíc korun. Právníké osoby (např. společnosti vlastníků bytů) dostanou pokutu až 200 tisíc korun.

Stát se nás zeptá na: adresu, jméno, rodné číslo, datum narození, pohlaví, státní občanství, rodinný stav, registrované partnerství, bydliště v rozhodný okamžik, bydliště jeden rok před sčítáním, bydliště matky v době narození, mateřský jazyk, nejvyšší ukončené vzdělání, obor vzdělání, počet živě narozených dětí celkem, počet živě narozených dětí v současném nebo posledním manželství, hlavní ekonomickou aktivitu, odvětví ekonomické činnosti, zaměstnání, postavení v zaměstnání, místo pracoviště nebo školy, frekvenci dojížděky do místa pracoviště nebo školy, dobu trvání denní dojížděky nebo docházky do zaměstnání nebo školy, dopravní prostředek používaný při denní dojížděce do zaměstnání nebo školy, popřípadě údaj o docházce, národnost a náboženskou víru (nepovinné), znovu na adresu bytu, způsob bydlení bytové domácnosti, obydlí bytu, právní důvod užívání bytu, velikost bytu - počet místností a plochu, na kuchyň nebo kuchyňský kout, na obytné místnosti s plochou 4 až 7,9 m², obytné místnosti s plochou 8 a více m², ostatní prostory bytu, polohu bytu v domě,

na plyn, vodovod, teplou vodu, způsob vytápění, energii používanou k vytápění, koupelnu nebo sprchový kout, záchod, osobní počítač a připojení k internetu, seznam fyzických osob v bytě nebo v jiném obydlí - jméno, popřípadě jména, a příjmení a datum narození, vztahy mezi společně hospodařícími členy bytové domácnosti, na členy bytové domácnosti pobývajících 12 měsíců a déle mimo území České republiky - jména a příjmení, datum narození, dočasně přítomné osoby - jména a příjmení, datum narození; majitelé domu musí uvést identifikaci domu - okres, obec, část obce, sčítací obvod, ulice a číslo orientační, číslo popisné a evidenční domu, pořadové číslo budovy, počet bytů v domě, druh domu, obydlí domu, druh vlastníka, období výstavby nebo rekonstrukce, materiál nosných zdí, počet nadzemních podlaží, připojení na odpad, ústřední topení a druh paliva a na výtah.

Sčítání lidu nám sice nařizuje EU - Nařízením č. 763/2008, ale abychom od EU nedostali pokutu, stačilo by do Bruselu poslat údaje, které stát o nás má v registru obyvatel a v katastru nemovitostí doplněné o nějaké údaje z výběrových šetření. Neplýtvajme penězi a časem daňových poplatníků na zbytečnosti.

Autor je předsedou Svobodných a lídrem v Praze pro volby do PSP ČR

ÚŘAD NA ZRUŠENÍ

V této rubrice představujeme úřady, které žijí z peněz daňových poplatníků a jejichž existence je zbytečná nebo dokonce škodlivá. Jsme přesvědčeni, že odstranění zbytečných úřadů je jediná cesta k omezení korupce a účinná cesta ke snížení daňového břemene.

STÁTNÍ FOND ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Status: Fond byl zřízen zákonem o Státním fondu životního prostředí ČR č. 388/1991 Sb., který určil správcem fondu Ministerstvo životního prostředí ČR a zřídil poradní orgán Radu fondu.

Počet zaměstnanců: 288

Rozpočet: 2,042 miliardy

Hospodaření: Fond je převážně financován z výběru poplatků a pokut částkou 1,6 mld. korun. Dalších 500 milionů čerpá fond ze státního rozpočtu prostřednictvím Všeobecné pokladní správy. Kromě národních programů dále přerozděluje 2,4 mld. korun z peněz daňových poplatníků přes Evropské fondy.

Činnost: Výdajovou stránku fondu tvoří především dotační programy všeho druhu, od dotací obcím na výstavbu kompostáren, přes dotace fyzickým osobám na výměnu oken, kotlů a zateplení, až po dotace solárních elektráren, které mají stejně již garantované výkupní ceny. Nemalou část výdajů (284 milionů ročně) tvoří samotné provozní náklady kanceláře fondu včetně pronájmu administrativního paláce na Praze 4. Z rozhodnutí ministra Martina Bursíka byly v minulém roce financovány „projekty“ 17 ekologických hnutí za více než 40 milionů. Mimo jiné skoro milionovými částkami Hnutí DUHA, Arnika nebo Zelený kruh.

Hodnocení: Každý člověk se sám nejlépe dokáže rozhodnout, zda se mu vyplatí

dům zateplit, pořídit nová okna či koupit kotel na specifické palivo. Dotační programy SFŽP pokrývají ceny v této oblasti a tak ovlivňují rozhodování lidí. Problematiku financování obcí je třeba řešit komplexně, přímá dotace několika málo vyvoleným, kteří dokážou nejlépe vyplnit formulář, nikam nevede.

Verdikt: Státní fond životního prostředí by měl být okamžitě zrušen. Než složitě usilovat o evropské dotace přerozdělované fondem, bylo by lepší, kdyby ČR do rozpočtu EU nic neplatila a o nic nežádala. Došlo by k velké úspoře za drahou agendu kanceláře SFŽP i nákladnou reklamní kampaň „Přijďte si k nám pro dotace“. (rs)

Chcete pracovat pro jednoho z leaderů ve svém oboru? Chcete zázemí silné a úspěšné společnosti? Chcete mít možnost seberealizace a růstu jak osobního tak kariérního? Přidejte se k nám.

Obchodní manažer/ka

Naše společnost hledá vhodného kandidáta na pozici OBCHODNÍ MANAŽER/KA, který bude rozvíjet současné obchodní aktivity a získávat nové obchodní příležitosti v sektoru služeb v rámci celé České republiky.

Požadavky:

- VŠ/SŠ vzdělání obchodního, ekonomického či technického směru
- prokazatelné obchodní úspěchy na obdobné pozici
- schopnost udržet a rozvíjet vztahy se zákazníky a partnery
- velmi dobré komunikativní a organizační schopnosti
- osobní jednání s potenciálními zákazníky
- uživatelská znalost MS Office
- znalost jednoho cizího jazyka výhodou
- řidičský průkaz sk. B
- časté cestování, práce v terénu

Životopisy zasílejte na adresu:
recruitment2@seznam.cz

STRANA
SVOBODNÝCH
OBČANŮ

SVOBODA ■ ODPOVĚDNOST ■ SPRAVEDLNOST

www.svobodni.cz

Laissez-Faire, měsíčník pro svobodu jednotlivce. Čte se [lese-fér]. Vydává: občanské sdružení Laissez Faire. Adresa: Bozděchova 8, 150 00 Praha 5. Tel.: 777 848 037, radim@smetka.cz. Redakční rada: Petr Mach, Radim Smetka, Tomáš Jirsa, Jaroslav Bachora, Mojmír Hampl. Internetový archiv: www.petrmach.cz. Číslo účtu: 1011153517/5500. Náměty, články, reakce, zájem o předplatné, zájem o inzerci uvádějte na výše uvedený kontakt. Registrace MK 8183. ISSN 1212-8597